



Metodické stanovisko ministryně pro místní rozvoj č. 4 k Metodickému pokynu pro způsobilost výdajů a jejich vykazování v programovém období 2014-2020, který je přílohou č. 9 Metodiky řízení programů v programovém období 2014-2020, ve věci promítnutí vydaných metodických doporučení v návaznosti na opatření přijatá v souvislosti s nákazou COVID-19 a dalších dílčích úprav v oblasti časové způsobilosti výdajů a veřejné podpory

Popis situace

V souvislosti s vydáním nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2020/460 ze dne 30. března 2020 (nařízení CRII) a č. 2020/558 ze dne 23. dubna 2020 (nařízení CRII+) přistoupilo MMR-NOK k vydání metodických doporučení pro řídicí orgány s cílem navrhnout postup při využití ESI fondů v návaznosti na opatření přijatá v souvislosti s šířením koronavirové nákazy COVID-19 a vysvětlit nové legislativní prvky vyplývající z nařízení CRII a nařízení CRII+.

Cílem tohoto metodického stanoviska je promítnutí změn v oblasti způsobilosti výdajů vyplývajících z nařízení CRII a nařízení CRII+ do JMP, a to konkrétně do **Metodického pokynu pro způsobilost výdajů a jejich vykazování v programovém období 2014-2020, verze 6**. Jedná se o úpravu oblastí:

- věcné a časové způsobilosti výdaje;
- kapitoly „Zvláštní úprava způsobilosti výdaje“. V rámci této kapitoly jsou promítnuty změny týkající se veřejné podpory a finančních nástrojů a dále je nově navržena podkapitola týkající se problematiky uplatnění vyšší moci.

Nad rámec změn v oblasti způsobilosti výdajů vyplývajících z nařízení CRII, nařízení CRII+ a metodických doporučení došlo k upřesnění

- podmínky nezahájení prací na projektu před podáním žádosti o podporu uvedené v podkapitole „Veřejná podpora“, aby dané znění bylo v souladu s GBER;
- hlediska časové způsobilosti výdaje v kapitole „Způsobilost výdaje“, s tím, že způsobilý výdaj nemusí být uhrazen vždy přímo příjemcem podpory. Změnou textace dochází k souladu se zněním čl. 65 odst. 2 obecného nařízení, které dle našeho výkladu umožňuje úhradu výdaje třetí stranou, což původní text metodického pokynu neumožňoval. Uvedené se týká např. případů EPC a jiných obdobných projektů, ve kterých figuruje příjemce dotace, dodavatel, a též třetí subjekt (zpravidla banka či jiná finanční instituce). Dále dochází k doplnění možnosti úhrady způsobilých výdajů zápočtem vzájemných pohledávek příjemce a dodavatele. Tyto změny byly vyvolány na základě požadavku Řídicího orgánu OP PIK.

Metodické stanovisko

V kapitole 3 Způsobilost výdaje dochází k následujícím změnám:

1/ Retrospektivní podpora

V podkapitole 3.1 Věcná způsobilost výdaje se rozšiřuje poznámka pod čarou č. 8. Znění poznámky pod čarou je nyní následující:

„⁸ Čl. 125 obecného nařízení. V souvislosti s vydáním nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2020/558 lze odchýlně od čl. 65 odst. 6 a čl. 37 odst. 5 obecného nařízení vybrat k financování operace na podporu kapacit reakce na krizi v souvislosti s šířením onemocnění COVID-19, které byly fyzicky ukončené nebo plně implementované před podáním žádostí



o podporu nebo ke dni přijetí investičního rozhodnutí (tzv. retrospektivní podpora). V případě operací spolufinancovaných z EFRR a ESF je možné odchylně od čl. 125 odst. 3 písm. b) obecného nařízení vybrat tyto projekty k podpoře ještě před schválením pozměněného programu. V případě ENRF je možné také vybrat k financování operace na podporu snížení dopadů krize v souvislosti s šířením onemocnění COVID-19, které byly fyzicky ukončené nebo plně implementované před podáním žádosti o podporu a schválit program zjednodušeným postupem a to na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 560 ze dne 23. dubna 2020, kterým se mění nařízení (EU) č. 508/2014 a (EU) č. 1379/2013. Retrospektivní podpora musí být v souladu s platnými předpisy EU a ČR (např. předpisy v oblasti veřejné podpory, včetně dodržení motivačního účinku podpory) a dále s pravidly spolufinancování daného programu.“

2/ Úhrada výdajů – nevázaní na osobu příjemce, umožnění úhrady započtením pohledávek

V kapitole 3. Způsobilost výdaje se upravuje bod 4. Za způsobilý výdaj lze považovat výdaj, který:

*„ 4. vzniknul **příjemci podpory** a byl uhrazen ~~příjemcem podpory~~ v období od 1. ledna 2014 nebo ode dne předložení programu Evropské komisi, podle toho, co nastane dříve, do 31. prosince 2023. **Úhrada výdajů může být kromě příjemcem provedena např. bankou, finanční institucí, případně i dalším subjektem. Podmínkou využití této možnosti je nezbytnost zachování auditní stopy, dostatečný popis finančních toků mezi jednotlivými zapojenými subjekty a nastavení takových smluvních vztahů, které zaručí součinnost zapojených subjektů. Je na rozhodnutí poskytovatele podpory, zda úhradu způsobilých výdajů jiným subjektem než příjemcem umožní. Je rovněž umožněn zánik závazku/splnění závazku započtením vzájemných pohledávek příjemce a dodavatele v souladu s § 1982-1991 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Musí se jednat o započtení na základě dohody obou stran. Jednostranný zápočet bez souhlasu protistrany není možný.“***

A dále se v dané kapitole upravuje Tabulka 3.1: Přehled hledisek způsobilosti výdaje v bodě III. Časová způsobilost výdaje:

*„ 3. Vznik **příjemci** a úhrada ~~příjemcem~~ od 1. 1. 2014 nebo ode dne předložení programu Evropské komisi, podle toho, co nastane dříve, do 31. 12. 2023.“*

V podkapitole 3.3 Časová způsobilost výdaje se upravuje čtvrtá věta druhého odstavce následovně:

*„Projekty však nemohou být podpořeny poskytovatelem podpory (a výdaje v něm uskutečněné uznány jako způsobilé), jestliže byly fyzicky dokončeny nebo plně provedeny před předložením žádosti o podporu v programu, a to bez ohledu na to, zda ~~příjemce~~ **byly provedeny** všechny související platby či nikoliv **s výjimkou operací s retrospektivní podporou.**¹“*

3/ Úprava časové způsobilosti výdajů

V podkapitole 3.3 Časová způsobilost výdaje se upravuje a doplňuje první odstavec následovně:

*„Z časového hlediska lze výdaj považovat za způsobilý pro příspěvek z ESI fondů, jestliže skutečně vznikl **příjemci** a byl uhrazen ~~příjemcem~~ v období od 1. ledna 2014 nebo ode dne předložení programu*

¹ Viz čl. 65 odst. 6 obecného nařízení a nařízení č. 560/2020 k ENRF.



Evropské komisi, podle toho, co nastane dříve, do 31. prosince 2023. Výdaje se rovněž stávají způsobilými v důsledku změny programu a to ode dne, kdy byla žádost o změnu programu předložena Komisi nebo uplatní-li se čl. 96 odst. 11 obecného nařízení ode dne, kdy bylo rozhodnuto o změně programu (dále jen „den změny programu“). V případě, kdy je nutné změnit program pro účely podpory operací na podporu kapacit reakce na krizi v souvislosti s šířením onemocnění COVID-19 jsou výdaje způsobilé od 1. února 2020. Před zařazením takových výdajů do žádosti o platbu do EK je však nutné, aby příslušná změna programu byla schválená (ze strany EK nebo monitorovacího výboru daného operačního programu). Pokud není nutné měnit program, tj. program s takovými výdaji počítá, platí časová způsobilost uvedená výše, tj. od 1. ledna 2014 nebo ode dne předložení programu Evropské komisi, případně ode dne změny programu.“

Metodickým stanoviskem dochází rovněž k úpravě kapitoly 5 Zvláštní úprava způsobilosti výdaje, a to v následujících oblastech:

1/ Úprava motivačního účinku veřejné podpory

V podkapitole 5.1 Veřejná podpora se doplňuje druhý odstavec, který zní následovně:

„V případě kategorií podpory, které musí mít motivační účinek dle čl. 6, odst. 1 až 4 GBER, mohou být práce na projektu zahájeny až po podání žádosti o podporu (s výjimkou činností přímo souvisejících s nákupem pozemku a přípravnými pracemi, jakými jsou získání povolení a zpracování studie proveditelnosti, které mohou být zahájeny před podáním žádosti o podporu) s tím, že výdaje vztahující se k projektu, včetně výdajů na nákup pozemků a přípravné práce, mohou být zahrnuty do způsobilých výdajů, pouze pokud byly vynaloženy po podání žádosti o podporu. V případě kategorií podpory, u nichž se dle čl. 6, odst. 5 GBER motivační účinek nevyžaduje, mohou být do způsobilých výdajů zahrnuty i výdaje vztahující se k projektu, které byly vynaloženy před podáním žádosti o podporu.

Na základě Sdělení Komise - Dočasný rámec pro opatření státní podpory na podporu hospodářství při stávajícím šíření koronavirové nákazy COVID-19 (dále jen „Dočasný rámec“)² je u následujících opatření:

- **podpora na výzkum a vývoj zaměřený na boj proti COVID-19 (bod 3.6 Dočasného rámce)**
- **investiční podpora na infrastruktury pro testování a rozšiřování výroby, které přispívají k vývoji produktů určených na boj proti COVID-19 (bod 3.7 Dočasného rámce)**
- **investiční podpora na výrobu produktů určených na boj proti COVID-19 (bod 3.8. Dočasného rámce)**

motivační účinek upraven odchýlně od GBER, a to tak, že u projektů zahájených počínaje dnem 1. února 2020 se má za to, že podpora má motivační účinek a u projektů zahájených před 1. únorem 2020 se má za to, že podpora má motivační účinek, je-li nezbytná k urychlení nebo k rozšíření rozsahu projektu s tím, že za způsobilé výdaje jsou považovány pouze dodatečné výdaje vynaložené na urychlení nebo rozšíření rozsahu projektu.“

² Původní znění Dočasného rámce bylo přijato dne 19. března 2020 (C(2020) 1863) a jeho změny byly přijaty dne 3. dubna 2020 (C(2020) 2215), dne 8. května 2020 (C(2020) 3156) a dne 29. června 2020 (C(2020) 4509). Více informací viz <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/pandemie-covid19-a-pravidla-verejne-podpory.html>, https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/covid_19.html



2/ Podpora podniků v obtížích a pravidlo kumulace podpory dle Dočasného rámce

V podkapitole 5.1 Veřejná podpora se za druhý odstavec včleňuje následující text:

„Dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2020/558 došlo ke změně čl. 3 (3) písm. d) nařízení o EFRR, na jehož základě jsou podniky v obtížích způsobilé pro podporu z EFRR, pokud je podpora poskytována v souladu s Dočasným rámcem a obecnými a odvětvovými pravidly de minimis (nařízení Komise (EU) č. 1407/2013, (EU) č. 1408/2013 a (EU) č. 717/2014 nebyla změnou dotčena a proto zůstávají plně použitelná)³.

Výše uvedená změna znamená, že veřejnou podporu ve formě dotace, vratné zálohy, daňového zvýhodnění, záruky, půjčky či subvencované úrokové sazby pro úvěry lze poskytnout podnikům, které nejsou v obtížích, a/nebo podnikům, které k 31. prosinci 2019 nebyly v obtížích, ale čelily potížím nebo se dostaly do problémů po uvedeném datu v důsledku koronavirové nákazy COVID-19 (ve smyslu definice „podniku v obtížích“ uvedené v čl. 2 bodě 18 Nařízení Komise (EU) č. 651/2014 či čl. 3 bodě 5 nařízení (EU) č. 1388/2014)⁴. Dle pozměňovacího návrhu Dočasného rámce, který byl přijat dne 29. června 2020, je možné podporu poskytnout i podnikům, které byly k 31. prosinci 2019 v obtížích, tato možnost je však vyhrazena pouze pro podniky splňující kategorii mikropodniku⁵ nebo malého podniku⁶ ve smyslu definice MSP uvedené v Příloze 1 GBER a za předpokladu, že tyto podniky nejsou předmětem kolektivního insolvenčního řízení podle vnitrostátního práva a že neobdržely podporu na záchranu nebo restrukturalizaci.

Rozhodnutí o poskytnutí podpory dle Dočasného rámce lze vydat nejpozději do 31. prosince 2020.⁷

Podporu dle Dočasného rámce lze poskytnout po předchozí notifikaci a vydání pozitivního rozhodnutí Evropské komise. Podporu poskytnutou dle Dočasného rámce lze kumulovat s podporou de minimis a s podporou poskytnutou dle GBER. V obou případech však musí být plně respektována pravidla kumulace uvedená v příslušných předpisech (tj. v nařízeních o de minimis a v GBER). Kumulovat lze vzájemně i podpory poskytnuté dle různých bodů Dočasného rámce, přičemž je opět třeba dodržet podmínky kumulace upravené v příslušných ustanoveních Dočasného rámce. Poskytovatel veřejné podpory a podpory de minimis je povinen před jejím poskytnutím ověřit, že nedošlo k překročení maximální výše a míry podpory a informovat příjemce o důsledcích porušení pravidel kumulace, tj. o případné nezpůsobilosti výdajů převyšujících povolené limity a povinnosti neoprávněně vyplacené prostředky vrátit.“

³ To znamená, že výše uvedená výjimka pro podniky v obtížích se netýká veřejné podpory, která není pokryta Dočasným rámcem, a podpory de minimis ve formě půjček a záruk, kde stále platí čl. 4 odst. 3 písm. a) a odst. 6 písm. a) Nařízení (EU) č. 1407/2013, (EU) č. 1408/2013 a (EU) č. 717/2014. Řídící orgán neověřuje status podniku v obtížích u podpory ve formě dotace, kapitálové či kvazikapitálové investice poskytnuté dle Nařízení (EU) č. 1407/2013, (EU) č. 1408/2013 a (EU) č. 717/2014.

⁴ U podpor poskytnutých dle bodů 3.4., 3.9. a 3.10 Dočasného rámce se neověřuje, zda se jedná o podnik v obtížích či nikoliv.

⁵ Podnik, který zaměstnává méně než 10 osob, jehož roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy nepřesahuje 2 mil. EUR. K údajům žadatele/příjemce je nutno přičíst i údaje za partnerské a/nebo propojené podniky, jsou-li takové.

⁶ Podnik, který zaměstnává méně než 50 osob a jehož roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy nepřesahuje 10 mil. EUR. K údajům žadatele/příjemce je nutno přičíst i údaje za partnerské a/nebo propojené podniky, jsou-li takové.

⁷ Dané omezení neplatí pro podporu ve formě subvencování mzdových nákladů na zaměstnance s cílem zabránit propouštění během šíření koronavirové nákazy COVID-19 (kap. 3.10. Dočasného rámce). U rekapitalizačních opatření (kap. 3.11. Dočasného rámce) je možné podporu poskytnout do 30. června 2021.



3/ Refinancování stávajících úvěrů

V podkapitole 5.3 Finanční nástroje je rozšířena způsobilost výdajů i na splácení jiných úvěrů za podmínek specifikovaných v nové poznámce pod čarou. Text podkapitoly 5.3 se mění následovně:

*„Ve fázi založení finančního nástroje lze považovat výdaje programu na jejich založení za způsobilé a je možné žádat o jejich proplacení z rozpočtu EU. Při částečném či konečném uzavření programu je však nutné doložit, že výdaje vzniklé převodem prostředků do finančního nástroje byly následně využity pro spolufinancování konkrétních projektů. Pouze výdaje, které byly vyplaceny z finančního nástroje tzv. konečným příjemcům lze považovat za konečně způsobilé. V rámci finančních nástrojů jsou při uzavření programu považovány za způsobilé kromě prostředků převedených/vyčleněných ve prospěch konečných příjemců také **náklady na řízení, poplatky za správu finančních nástrojů a prostředky na refinancování stávajících úvěrů (tj. poskytování úvěrů z ESI fondů na refinancování stávajících úvěrů nebo poskytování záruk z ESI fondů za stávající úvěry)**⁸. Pro metodickou oblast finančních nástrojů je zpracováno Metodické doporučení pro implementaci finančních nástrojů v programovém období 2014-2020.“*

4/ Vyšší moc

Do kapitoly 5 Zvláštní úprava způsobilosti výdaje je včleněna nová podkapitola týkající se uplatnění vyšší moci.

*„Poslední část metodického pokynu pro způsobilost výdajů a jejich vykazování v programovém období 2014-2020 upravuje rámcově další důležité pojmy a instituty, které se způsobilostí výdajů a jejich vykazováním souvisejí. Jde o problematiku veřejné podpory, projektů vytvářejících příjmy a finančních nástrojů. Zmíněna je rovněž problematika křížového financování a **vyšší moci**.“*

„ 5.5 Vyšší moc

Pojem „vyšší moc“ má omezený rozsah a jedná se o situaci, která brání plnění povinnosti. Dle ustálené judikatury Soudního dvora EU je vyšší moc založena na kumulativním naplnění třech podmínek, jež předpokládají existenci okolností:

- **které nelze přičítat příjemci,**
- **které jsou nestandardní a nepředvídatelné a**
- **kterým nešlo přes řádnou péči příjemce zabránit.**

Vnitrostátní orgány, které se na vyšší moc odvolávají, musí prokázat její přímé důsledky pro provádění programu nebo jeho částí.

⁸ Z pohledu veřejné podpory refinancování stávajících úvěrů není vyloučeno v případě podpory ve formě záruk za úvěry nebo záruk a úvěrů poskytnutých finančními zprostředkovateli na základě Dočasného rámce za splnění podmínek dle kapitol 3.2 – 3.4 Dočasného rámce. Refinancování je možné při splnění kumulativních podmínek pro způsobilost, jež jsou 1/ záruka financovaná z ESI fondů je poskytnuta za upravený stávající nebo nový úvěr jako nezbytné dočasné opatření k zajištění účinné reakce na krizi veřejného zdraví; 2/ smlouva o záruce umožňující refinancování musí být podepsána nejdříve 1. února 2020 (datum podpisu této smlouvy je počátečním datem pro určení způsobilosti výdajů v souladu s čl. 42 odst. 1 písm. b) obecného nařízení; 3/ finanční nástroje jsou zřízeny podle Dočasného rámce nebo dle nařízení de minimis. Podniky v obtížích, které jsou způsobilé dle Dočasného rámce, jsou způsobilé pro podporu z EFRR (daná výjimka se netýká programu dle pravidel de minimis - to znamená, že výše uvedená výjimka se netýká podpory de minimis ve formě půjček a záruk, kde stále platí čl. 4 odst. 3 písm. a) a odst. 6 Nařízení (EU) č. 1407/2013.); 4/ stávající úvěr nesmí být financován z EU, aby nedošlo k dvojímu financování. Tyto podmínky byly stanoveny v rámci Task force, v rámci které je ČR zastoupena Úřadem vlády (a zástupcem MMR-NOK). Pod její záštitou byla zřízena webová platforma, kam členské státy mohou adresovat dotazy týkající se nařízení CRII a CRII+.



Základním předpokladem pro uplatnění vyšší moci je postup příjemce v souladu s principy 3E (minimalizace takových výdajů) a nemožnost jejich úhrady jiným subjektem nebo z jiných zdrojů (např. z pojištění). Poskytovatel podpory informuje příjemce, že musí evidovat a předložit důkazy prokazující okolnosti, které plnění povinností bránily.

Ze strany poskytovatele podpory je třeba provést pečlivé posouzení případ od případu s ohledem na relevantní okolnosti a platný právní rámec. Zároveň je nezbytné zajistit principy proporcionality, rovného zacházení a transparentnosti.

Při posuzování existence zásahu vyšší moci musí poskytovatel podpory u každého projektu zvážit veškeré možnosti na úpravu podmínek pro poskytnutí podpory uvedené v právním aktu za účelem minimalizace dopadů vyšší moci (např. úprava aktivit projektu, prodloužení doby realizace projektu).

Pokud po pečlivém uvážení daného případu dojde poskytovatel podpory k závěru, že splnění podmínek pro poskytnutí podpory nelze zajistit v důsledku zásahu vyšší moci, nejedná se o nesrovnalost, s výjimkou případů, kdy Generální finanční ředitelství nepromine odvod za porušení rozpočtové kázně podle zákona č. 218/2000 Sb. z důvodu zásahu vyšší moci či pokud si příjemce v zákonné lhůtě o prominutí odvodu za porušení rozpočtové kázně nepožádá nebo příjemce dotaci nebo její část na výzvu poskytovatele vrátí. Bližší informace jsou uvedeny v Metodickém stanovisku č. 1 k Metodickému pokynu finančních toků programů spolufinancovaných z Evropských strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a Evropského námořního a rybářského fondu na programové období 2014 – 2020. Tímto není dotčena možnost jiných subjektů implementace přezkoumat relevantnost důvodů a naplnění podmínek. Pokud jiný subjekt implementační struktury dojde k závěru, že nejsou podmínky naplněny, může označit daný výdaj jako nezpůsobilý, včetně konstatování, že se jedná o nesrovnalost.

Další postup

Změny vyplývající ze stanoviska, budou v Metodickém pokynu pro způsobilost výdajů a jejich vykazování v programovém období 2014-2020, který je přílohou č. 9 Metodiky řízení programů v programovém období 2014-2020, promítnuty při nejbližší aktualizaci.

Metodické stanovisko bude zveřejněno na adrese <https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020/Metodicke-pokyny/Methodika-rizeni-programu/Methodika-zpusobilych-vydaju>.

Účinnost

Toto metodické stanovisko nabývá platnosti a účinnosti dnem podpisu příslušného dopisu ministryně pro místní rozvoj, tj. 23. 10. 2020.